

УДК 339.923

Бабенко В.О.*д.е.н., к.т.н., доцент**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ ТА КРАЇН-ЧЛЕНІВ БРІКС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На основі проведених досліджень сформовано базис результуючих показників, що характеризують соціально-економічний стан країн-членів регіональних інтеграційних процесів, для аналізу проблем та перспектив розвитку процесів інтеграції на основі теоретико-логічного аналізу з урахуванням стратегічних напрямів розвитку вітчизняної економіки та світового господарства. Обчислено інтегральні показники для країн-членів групи БРІКС та України на основі таксономічного методу, що надало можливість знайти однозначні порівняльні оцінки соціально-економічного стану країн у світовому інтеграційному просторі та розробити прогностичні сценарії розвитку процесів інтеграції країн-членів інтеграційних процесів у перспективному періоді. На основі отриманого прогнозу сформовано стратегічні позиції України та країн-членів БРІКС у світовому інтеграційному просторі на три періоди прогнозування, що дало можливість визначити пріоритетні сценарії розвитку інтеграційних процесів цих країн у аспекті міжнародної інтеграції.

Ключові слова: БРІКС, глобалізація, інтеграційні процеси, міжнародні економічні відносини, прогнозування, сценарії розвитку інтеграції, стратегічне позиціонування.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Соціально-економічні та політичні процеси, що відбуваються в нашій країні,

потребують з боку держави впровадження нових підходів до інтеграції у міжнародний світогосподарський простір, зокрема на основі прогнозування сценаріїв розвитку регіональних інтеграційних процесів. Зміна позицій країн з урахуванням різних підходів щодо оцінки розвитку регіональних інтеграційних процесів, яка надає характеристику соціально-економічного стану цих країн, свідчить про важливість вибору базисних показників оцінювання розвитку регіональної інтеграції, що є наступним етапом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час значну увагу вивченню інтеграційних процесів у світовій економіці, їх ролі у глобалізації світогосподарських зв'язків згідно закономірностей розвитку міжнародної інтеграції приділяють багато науковців. Особливої актуальності набуває питання прогнозування та управління даних процесів за допомогою математичного інструментарію. Так, А.М. Дуброва, В.С. Мхитарян, Л.И. Трошин [1] зацікавлені прикладним аспектом економіко-математичного моделювання світогосподарських та інтеграційних процесів. У роботах В.С. Пономаренка та Л.М. Малярець [2, 3] проводиться дослідження вимірювання ознак об'єктів в економіці та аналіз даних, використовуються багатомірні статистичні методи. Тематиці прогнозування результатів інтеграційних процесів присвячено роботи О.Ю. Мичурина [4], проблеми розробки та побудови сценаріїв інтеграції розкривають у своїх роботах А.М. Анісімов [5] та І.Н. Бурганова [6].

Попри глибину сучасних наукових досліджень з даного питання деякі практичні аспекти потребують подальшого вивчення та уточнення, адже за умовами впливу глобальних економічних змін та трансформації світового порядку особливо актуальним стає питання прогнозування стратегії міжнародної інтеграції, що створює підґрунтя для прийняття рішень з вибору вектору зовнішньоекономічної діяльності України.

Метою статті є побудова прогнозу стратегії міжнародної інтеграції України у світовому інтеграційному просторі.

Виклад основного матеріалу. Теоретико-логічний аналіз наукових літературних джерел, сформованих методичних підходів до оцінки ефективності регіональних інтеграційних процесів дозволив визначити основні їх складові регіональних, які характеризуються макроекономічними показниками соціально-економічного стану країн-членів інтеграційних об'єднань. Отже, отримана система макроекономічних показників для аналізу проблем та перспектив розвитку регіональних інтеграційних процесів, яка складається з 58 частинних показників (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік показників, що характеризують соціально-економічний стан країн-членів регіональних інтеграційних процесів

№ п/п	Назва показника	Умовне позначення показника	Одиниці виміру
Складова показників національних рахунків			
1.	ВВП	y_1	у поточних цінах/млрд. дол. США
2.	ВВП на душу населення	y_2	в поточних цінах/дол. США
3.	Темпи приросту ВВП	y_3	у % до попереднього року
Показник споживчих цін у порівнянні з попереднім роком			
4.	Індекс споживчих цін	y_4	у % до попереднього року
Складова показників, що характеризують промисловість країни			
5.	Індекси промислового виробництва	y_5	у % до попереднього року
6.	Виробництво електроенергії	y_6	млрд. кВт·г
Складова щодо випуску основних видів промислової продукції			
7.	Видобуток природного газу	y_7	млн. т
8.	Видобуток вугілля	y_8	млн. м ³
9.	Видобуток залізної руди	y_9	млн. т
10.	Сталь	y_{10}	1 000 т
11.	Легкові автомобілі	y_{11}	1 000 шт.
12.	Побутові холодильники	y_{12}	1 000 шт.
13.	Телевізори	y_{13}	1 000 шт.
14.	Продукція для мобільного зв'язку	y_{14}	1 000 шт.
15.	Побутові пральні машини	y_{15}	1 000 шт.
16.	Мінеральні добрива	y_{16}	1 000 т

№ п/п	Назва показника	Умовне позначення показника	Одиниці виміру
17.	Пиломатеріали	У ₁₇	1 000 м ³
18.	Папір та картон	У ₁₈	млн. т
19.	Цемент	У ₁₉	1 000 т
20.	Бавовняні тканини	У ₂₀	млн. м ²
21.	Вовняні тканини	У ₂₁	1 000 шт.
22.	Взуття	У ₂₂	тис. пар
Складова, яка характеризує енергетику країни			
23.	Загальний обсяг виробництва первинної енергії	У ₂₃	млн. т н.е.
24.	Загальний обсяг споживання енергії	У ₂₄	млн. т н.е.
25.	Обсяг середньодушового споживання енергії	У ₂₅	кг н.е.
26.	Експорт електроенергії	У ₂₆	млн. кВт·г
27.	Імпорт електроенергії	У ₂₇	млн. кВт·г
28.	Споживання електроенергії	У ₂₈	млн. кВт·г
Складова, яка характеризує сільське господарство			
29.	Виробництво зернових	У ₂₉	млн. т
30.	Виробництво м'яса	У ₃₀	тис. т
Складова, яка характеризує виробництво основних сільськогосподарських продуктів			
31.	Соя	У ₃₁	тис. т
32.	Цукрова тростина	У ₃₂	тис. т
33.	Пшениця	У ₃₃	тис. т
34.	Бавовна	У ₃₄	тис. т
35.	Олійні культури	У ₃₅	тис. т
36.	Ріпак	У ₃₆	тис. т
37.	Соняшник	У ₃₇	тис. т
38.	Картопля	У ₃₈	тис. т
39.	Цукровий буряк	У ₃₉	тис. т
40.	Тютюн	У ₄₀	тис. т
41.	Фрукти	У ₄₁	тис. т
42.	Велика рогата худоба	У ₄₂	тис. голів
43.	Вівці та кози	У ₄₃	тис. голів
44.	Виробництво молока	У ₄₄	тис. т
45.	Яйця птиці	У ₄₅	млн. шт.
Складова інформаційності суспільства			
46.	Кількість інтернет-користувачів на 1000 мешканців	У ₄₆	кількість
Складова, яка характеризує фінанси країни			
47.	Структура витрат консолідованого бюджету на освіту	У ₄₇	%
48.	Структура витрат консолідованого бюджету на науку, технології та інформаційні технології	У ₄₈	%
Складова, що характеризує зовнішньоекономічні зв'язки країни			
49.	Вартість імпорту та експорту товарів	У ₄₉	млн. дол. США

№ п/п	Назва показника	Умовне позначення показника	Одиниці виміру
	та комерційних послуг		
50.	Вартість імпорту товарів та комерційних послуг	y_{50}	млн. дол. США
51.	Вартість експорту товарів та комерційних послуг	y_{51}	млн. дол. США
52.	Профіцит(+) / дефіцит(-) рахунку поточних операцій у % до ВВП	y_{52}	%
53.	Співвідношення експорту та імпорту товарів та комерційних послуг	y_{53}	%
54.	Співвідношення експорту і імпорту товарів	y_{54}	%
55.	Приплив прямих іноземних інвестицій	y_{55}	млн. дол. США
56.	Відтік прямих іноземних інвестицій	y_{56}	млн. дол. США
57.	Іноземні валютні резерви	y_{57}	млн. дол. США
58.	Зовнішній борг у % до ВВП	y_{58}	%

[складено автором за даними [7-12]]

Особливістю даної системи показників є її структуризація за основними складовими, що характеризують соціально-економічний стан країн-членів регіональних інтеграційних процесів, а саме: складова показників національних рахунків та індексів споживчих цін; складова, яка характеризує промисловість країн-членів регіональних інтеграційних об'єднань; складова щодо випуску основних видів промислової продукції; складова, яка характеризує фінанси країн; складова щодо зовнішньоекономічних зв'язки країн, які приймають участь у процесах регіональної інтеграції; та складова, яка враховує стратегічні напрями розвитку вітчизняної економіки, а саме: індекси, що відображають рівень енергетичного потенціалу країни; показники стосовно аграрного сектору економіки та виробництво основних сільськогосподарських продуктів; показники, що відображають розвиток інформаційних технологій у країні.

Для визначення факторів, що впливають на розвиток регіональних інтеграційних процесів слід використати метод багатовимірною статистичного аналізу – факторний аналіз. Цей аналіз призначено для

виявлення та кількісного опису узагальнюючих характеристик, які є латентними факторами та достатньо описують весь набір вихідних і результуючих показників. Обчислення були виконані на прикладі країн-членів інтеграційного об'єднання БРІКС. На основі використання статистичного пакета Statgraphics Centurion визначено латентні фактори в кожній складовій, які характеризують соціально-економічний розвиток країн БРІКС, а саме Бразилії, Росії, Індії, Китаю та ПАР у світовому інтеграційному просторі.

На основі обчислень факторного аналізу доцільно скласти рейтинг впливу кожного з отриманих 37 взаємозалежних показників, які характеризують регіональні інтеграційні процеси та виявити найбільш значимі з них. Це дозволило отримати найбільш впливовий показник (латентний фактор), за допомогою яких формують стратегії розвитку регіональних інтеграційних процесів:

$$\begin{aligned} F = & 0,0451y_1 + 0,5002y_2 - 0,2553y_3 + 0,4099y_4 - 0,0914y_5 - \\ & - 0,0283y_7 + 0,9785y_8 - 0,1467y_{12} - 0,1441y_{15} + 0,2566y_{17} + \\ & + 0,4652y_{19} - 0,2492y_{20} - 0,3362y_{21} + 0,8451y_{23} - 0,16y_{25} - \\ & - 0,2527y_{26} - 0,517y_{27} - 0,0834y_{29} - 0,0995y_{30} + 0,1585y_{32} + \\ & + 0,9414y_{33} - 0,3166y_{34} + 0,962391y_{35} + 0,963483y_{37} + \\ & + 0,476369y_{38} + 0,9607y_{39} - 0,5342y_{42} - 0,122y_{44} + 0,0693y_{45} + \\ & + 0,4651y_{46} + 0,2039y_{47} + 0,8746y_{48} + 0,5726y_{52} + \\ & + 0,6991y_{53} + 0,6906y_{54} + 0,3251y_{56} + 0,5318y_{58} \end{aligned}$$

Залишивши лише найбільш значимі показники, які мають факторні навантаження більше, ніж 0,5, отримаємо базис результуючих (базисних) показників, що комплексно характеризують розвиток регіональних інтеграційних процесів: y_2 – ВВП на душу населення (в поточних цінах/дол. США), y_8 – видобуток вугілля (млн. м³), y_{23} – загальний обсяг виробництва

первинної енергії (млн. т н. е.), y_{27} – імпорт електроенергії (млн. кВт·г), y_{33} – виробництво пшениці (тис. т), y_{35} – виробництво олійних культур (тис. т), y_{37} – виробництво соняшнику (тис. т), y_{39} – виробництво цукрового буряку (тис. т), y_{42} – велика рогата худоба (тис. голів), y_{48} – структура витрат консолідованого бюджету на науку, технології та інформаційні технології (%), y_{52} – профіцит (+) / дефіцит (-) рахунку поточних операцій у % до ВВП (%), y_{53} – співвідношення експорту та імпорту товарів та комерційних послуг (%), y_{54} – співвідношення експорту і імпорту товарів (%), y_{58} – зовнішній борг у % до ВВП (%).

Визначений латентний фактор розвитку регіональних інтеграційних процесів слід взяти за основу для прогнозування та побудови стратегій розвитку регіональних інтеграційних процесів. Для розробки прогнозу застосовують прогнозні моделі, а саме – криві росту [1]. Для прогнозування значень показників регіональних інтеграційних процесів було застосовано пакет прикладних програм Statgraphics Centurion.

За допомогою системи визначених показників на основі даних за період 2000 – 2014 рр. отримано рівняння кривих росту для прогнозу значень показників Бразилії та обчислено прогнозні значення найбільш впливових показників на трирічний перспективний період для Бразилії (табл. 2).

Таблиця 2

Прогнозні значення показників регіональних інтеграційних процесів

Бразилії

Показники	Перший період прогнозування	Другий період прогнозування	Третій період прогнозування
y_2	13705,7	14317,0	14907,2
y_8	29364,2	30366,4	31336,6
y_{23}	260,068	261,355	262,468
y_{27}	39677,9	39648,0	39622,3
y_{33}	6060,55	6161,68	6251,08

y_{42}	219454	221977	224500
y_{48}	0,569105	0,570783	0,572229
y_{52}	-4,81819	-5,61829	-6,48239
y_{53}	78,9404	74,7972	70,7849
y_{54}	93,7483	89,3499	85,0408
y_{58}	11,3634	11,2027	11,065

[розрахунки автора]

Аналогічно знайдено рівняння кривих росту для прогнозу значень показників для Росії, Індії, Китаю та ПАР, а також знайдено прогнозні значення показників, які характеризують розвиток світової регіональної інтеграції для цих країн на трирічний період прогнозування.

Для визначення рівня розвитку регіональних інтеграційних процесів в країнах БРІКС протягом 2000 – 2014 рр. слід обчислити інтегральні показники для кожної країни з цього об'єднання за допомогою методу побудови таксономічного показника розвитку динамічних соціально-економічних процесів В. Плюти [3]. Характерною властивістю інтегрального показника є те, що його значення знаходиться в інтервалі від 0 до 1. Інтерпретація даного показника наступна: він приймає високі значення при близьких значеннях показників у системі до еталонного й низькі значення при далеких від нього [1].

Для порівняльного аналізу соціально-економічного розвитку України з країнами-членами БРІКС слід обчислити криві росту для знаходження значень прогнозних показників – складових інтегрального показника, для України:

$$y_2 = 1/(0,000086 + 0,001248/t)$$

$R^2=91,3902$, $F=95,53$, $DW=1,4348$ (модель має відносну якість)

$$y_8 = 1/(0,0126544 + 0,0000058t^2)$$

$R^2=5,18528$, $F=0,49$, $DW=1,4988$ (модель має відносну якість)

$$y_{23} = \sqrt{5914,01 + 65,7001t^2}$$

$R^2=64,4638$, $F=16,33$, $DW=1,4341$ (модель має відносну якість)

$$y_{27} = \sqrt{135959 - 61180,4\ln(t)}$$

$R^2=87,2807, F=61,76, DW=1,0037$ (модель має відносну якість)

$$y_{33} = 1/(0,000044 + 0,000051/t)$$

$R^2=60,6004, F=13,84, DW=2,6129$ (модель має відносну якість)

$$y_{35} = \exp(7,6865 + 0,6074\sqrt{t})$$

$R^2=93,8207, F=136,65, DW=3,0758$ (модель має відносну якість)

$$y_{37} = (44,8133 + 14,7625\sqrt{t})^2$$

$R^2=86,7539, F=58,94, DW=2,40329$ (модель має відносну якість)

$$y_{39} = \sqrt{2,6558 - 377205t^2}$$

$R^2=1,72207, F=0,16, DW=1,7633$ (модель має відносну якість)

$$y_{42} = \sqrt{1,3709 + 7,4802/t}$$

$R^2=97,849, F=409,42, DW=1,5771$ (модель має відносну якість)

$$y_{48} = \sqrt{0,3981 + 1,1889/t}$$

$R^2=62,4338, F=14,96, DW=2,3116$ (модель має відносну якість)

$$y_{52} = 1,894 - 0,6622t$$

$R^2=65,2175, F=16,88, DW=1,7669$ (модель має відносну якість)

$$y_{53} = 4,03692 - 3,2296\sqrt{t}$$

$R^2=55,3534, F=11,16, DW=1,6952$ (модель має відносну якість)

$$y_{54} = \exp(-0,1808 + 0,1151/t)$$

$R^2=17,5479, F=1,92, DW=1,448$ (модель має відносну якість)

$$y_{58} = \exp(3,4819 + 0,3929\ln(t))$$

$R^2=89,0649, F=73,30, DW=1,9924$ (модель має відносну якість)

На основі отриманих рівнянь слід обчислити прогнозні значення по кожному результуючому показнику, що характеризує інтеграційні процеси України (табл. 3).

Таблиця 3

**Прогнозні значення показників регіональних інтеграційних процесів
України**

Показники	Перший період прогнозування	Другий період прогнозування	Третій період прогнозування
y_2	5273,44	5505,73	5721,77
y_8	74,1302	73,3416	72,5086
y_{23}	123,995	130,45	137,081
y_{27}	173,329	160,143	146,996
y_{33}	20828,1	20971,2	21095,4
y_{35}	17861,5	19463,8	21141,2
y_{37}	9206,83	9611,92	10009,9
y_{39}	14534,9	14206,8	13843,7
y_{42}	4465,73	4411,71	4364,88
y_{48}	0,705135	0,699711	0,695027
y_{52}	-6,05218	-6,71436	-7,37655
y_{53}	-7,1509	-7,60773	-8,04731
y_{54}	0,842656	0,842035	0,841503
y_{58}	86,3272	89,085	91,7167

[розрахунки автора]

Обчислені регресійні рівняння дозволили визначити інтегральний показник за методом таксономічного показника, що характеризує регіональні інтеграційні процеси країн-членів БРІКС у перспективному періоді (рис. 1).

Аналіз рис. 1 свідчить про найбільшу близькість соціально-економічного розвитку України у прогностному періоді до Індії, ПАР та Бразилії. Середня «віддаленість» спостерігаємо з Китаєм, та найбільш віддалена за розглянутим критерієм залишається Росія.

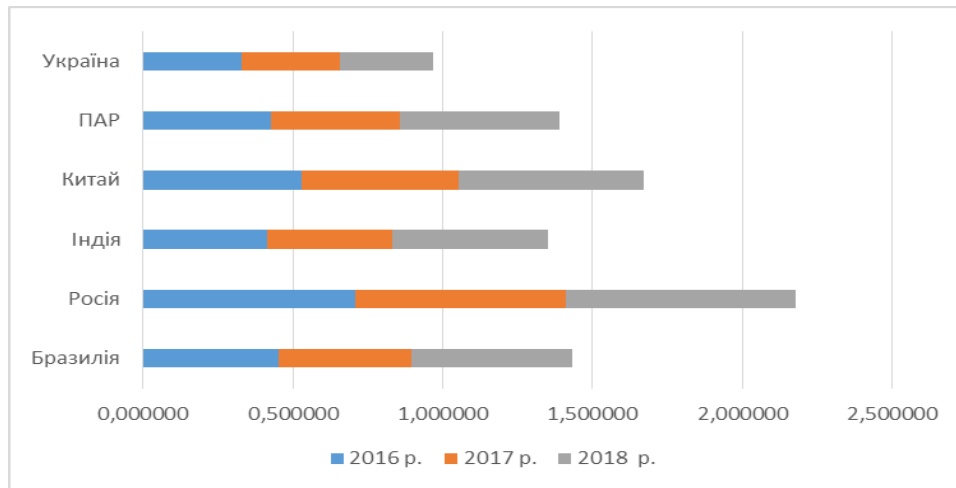

Рис. 1. Значення інтегрального показника, що відображає стратегічні позиції України та країн-членів БРІКС у прогнозованому періоді (2016 – 2018 рр.) [розроблено автором]

За допомогою проведених обчислень можна отримати прогноз сценаріїв розвитку України та країн-членів об'єднання БРІКС у світовому інтеграційному просторі. Позиції країн визначаються у просторі результуючого фактору ВВП на душу населення від інших факторів. Простір слід умовно поділити на чотири сектори. Кожний сектор представляє собою сценарій стратегічного розвитку в контексті регіональних інтеграційних процесів.

Таким чином, доцільно розглядати чотири позиції (сценарії розвитку) країн у аспекті регіональних інтеграційних процесів. Стратегічне позиціонування України та країн-членів БРІКС пропонується представити у вигляді матриці сценаріїв розвитку регіональних інтеграційних процесів, яка містить чотири позиції (сценарії) стратегічного розвитку у аспекті регіональних інтеграційних процесів: I – низька стратегічна позиція, II та III – середня стратегічна позиція та IV – висока стратегічна позиція.

За першим сценарієм слід розглядати країни, які характеризуються найменшими значеннями результуючого інтегрального показника, а саме ВВП на душу населення при найменших значеннях частинних показників.

За другим сценарієм позиції країн характеризуються високими значеннями інтегрального показника при найменших значеннях частинних показників. Згідно третього сценарію передбачаються невисокі значення інтегрального показника при достатніх значеннях частинних показників. До четвертого сценарію розвитку відносять країни з високими значеннями інтегрального показника при значних значеннях частинних показників.

Розглянемо сценарій розвитку України та країн-членів об'єднання БРІКС в аспекті регіональної інтеграції в перший період прогнозу на основі їх стратегічного позиціонування (рис. 2).

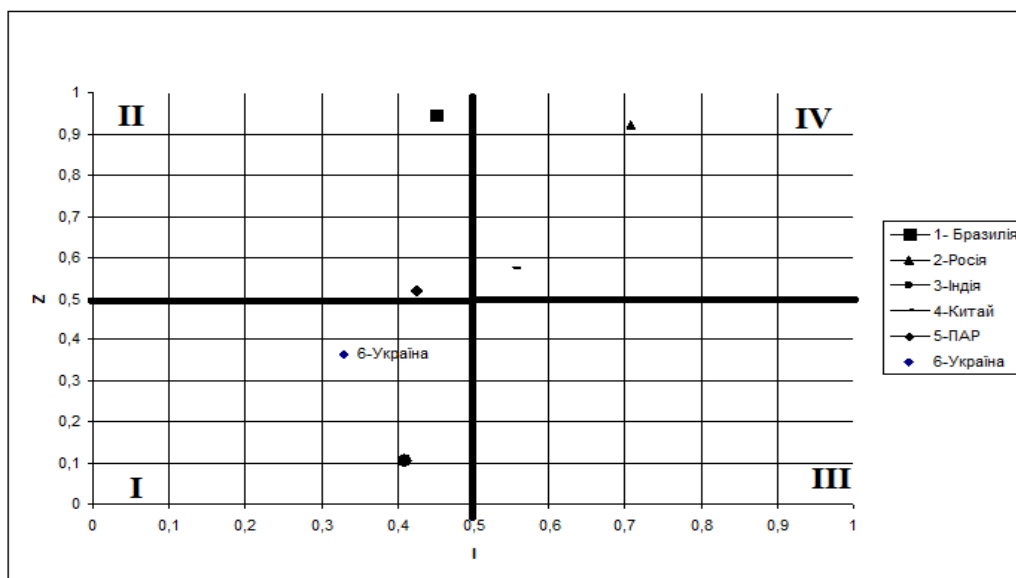

Рис. 2. Стратегічне позиціонування України та країн-членів БРІКС в перший рік прогнозу

Таким чином, у першому перспективному періоді сценарію розвитку регіональної інтеграції Україна за своєю стратегічною позицією попадає у першу групу разом з Індією. Більш близьке розташування спостерігається з другою групою країн, яку складає Бразилія та ПАР, що займають середню стратегічну позицію. Китай та Росія відносяться до найбільш «розвиненої» четвертої групи з високою стратегічною позицією. За показниками, що характеризують регіональні інтеграційні процеси у міжнародному

економічному просторі Росія є найбільш віддаленою країною від України. Таким чином, найменших ресурсів потребується для встановлення економічних відносин з країнами першої та другої групи, а саме з Індією, Бразилією та ПАР.

Сценарій розвитку України та країн об'єднання БРІКС у другий період прогнозу представлено за допомогою розташування їх стратегічних позицій (рис. 3).

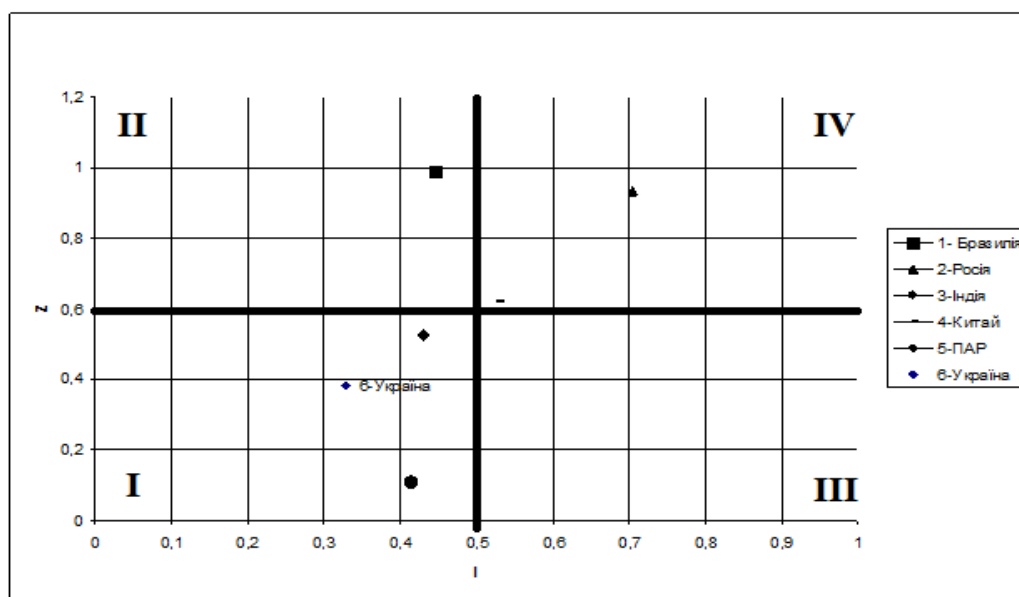

Рис. 3. Стратегічне позиціонування України та країн-членів БРІКС у другий рік прогнозу

У другий рік прогнозу спостерігаємо деякі зміни у сценаріях розвитку країн-членів БРІКС. Так Індія з урахуванням зменшення рівня інтегрального показника змінила свою стратегічну позицію та перейшла з другої групи до першої. При цьому усі інші країни, не зважаючи на зменшення значення інтегрального показника, не вийшли зі своєї стратегічної позиції попереднього періоду прогнозу та залишились у попередніх групах. Тобто найменше ресурсовитратний сценарій розвитку інтеграції України у другий період прогнозу можливо очікувати з представниками першої групи, а саме Індією та ПАР. Найбільший рівень

затрат для формування економічних відносин у другий рік прогнозу потребує інтеграція з Росією.

Стратегічні позиції України та країн об'єднання БРІКС у третій період прогнозу представлено на рис. 4.

Проаналізуємо сценарій розвитку України та країн-членів БРІКС у кінцевому періоді прогнозу. У третьому році спостерігаємо суттєві зміни у стратегічних позиціях досліджуваних країн порівняно з попередніми періодами. Так у першій групі залишається лише Україна. Індія та ПАР перемістилися до третьої групи, а Бразилія – до четвертої. Китай та Росія не вийшли з четвертої стратегічної групи. Таким чином, у третій рік прогнозування найбільш вигідним сценарієм інтеграції буде співпраця з Індією та ПАР та найменш привабливим – з Росією.

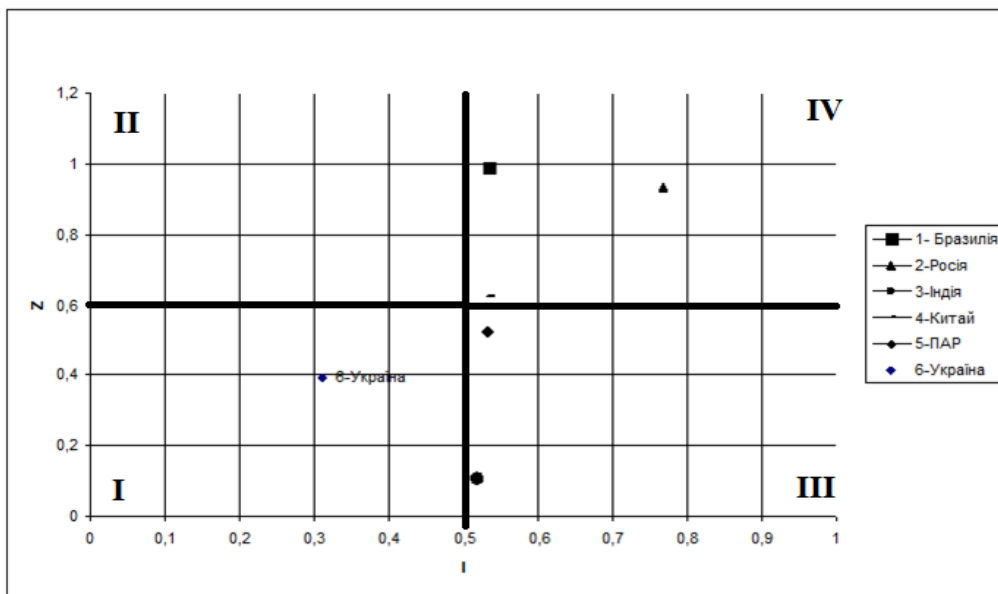

Рис. 4. Стратегічне позиціонування України та країн-членів БРІКС у третій рік прогнозу

Отже, на основі отриманого прогнозу сценаріїв розвитку країн-членів БРІКС та України у світовому інтеграційному просторі маємо змогу визначитися з пріоритетними сценаріями розвитку міжнародного співробітництва з країнами інтеграційного об'єднання БРІКС. Таким

чином, спостерігається стійка тенденція – за показниками, що характеризують регіональні інтеграційні процеси у міжнародному економічному просторі у всі прогнозовані періоди Росія є найбільш віддаленою країною від України. У першому перспективному періоді прогнозування Україні найменш ресурсовитратною очікується міжнародна співпраця з Індією, у другий – з Індією та ПАР, у третій – також з Індією та ПАР, але з додатковими витратами порівняно з першим періодом.

Висновки. Таким чином, сформовано базис результуючих показників для аналізу проблем та перспектив розвитку регіональних інтеграційних процесів на основі теоретико-логічного аналізу з урахуванням стратегічних напрямів розвитку вітчизняної економіки та світового господарства, що створює підґрунтя для всебічного деталізованого аналізу та надає змогу обґрунтувати стратегічні рішення в питанні формування країн-об'єднань у системі світової інтеграції, підвищення їхньої ефективності та дієвості.

На основі обчислених моделей залежностей результуючих показників від найбільш значущих узагальнюючих факторів, що характеризують регіональні інтеграційні процеси за 2000-2014 рр. доцільно обчислювати інтегральні показники для країн-членів інтеграційного об'єднання БРІКС, що надає можливість знайти порівняльні оцінки розвитку країн в процесах світової інтеграції в динаміці та розробити сценарії прогнозування розвитку країн-членів інтеграційних процесів у перспективному періоді протягом трьох періодів прогнозування (2016 – 2018 рр.).

Обраховані прогнози сценаріїв розвитку України та країн-членів БРІКС у світовому інтеграційному просторі є обґрунтованою основою для визначення пріоритетних сценаріїв їх розвитку у аспекті регіональної інтеграції.

Список використаних джерел

1. Дубров А. М. Многомерные статистические методы: Учебник / А. М. Дубров, В. С. Мхитарян, Л. И. Трошин. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 352 с.
2. Малярець Л. М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика : наукове видання / Л. М. Малярець. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Пономаренко В. С. Аналіз даних у дослідженнях соціально-економічних систем: монографія / В. С. Пономаренко, Л. М. Малярець; Харківський національний економічний ун-т. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2009. – 432 с.
4. Мичурина О. Ю. Прогнозирование результатов интеграционных процессов на основе имитационного моделирования / О. Ю. Мичурина. // Вестник Астрахановского государственного технического университета. Сер.: Экономика. – 2014. – № 2. – С. 55-62.
5. Анисимов А. М. Проблемы разработки сценариев оценки долгосрочных эффектов интеграционных процессов на постсоветском пространстве / А. М. Анисимов, А. А. Широков. // Проблемы прогнозирования. – 2013. – № 5. – С. 3-14.
6. Бурганова И. Н. Сценарии межгосударственной интеграции на постсоветском пространстве в рамках СНГ / И. Н. Бурганова. // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2015. – № 22. – С. 27-31.
7. BRICS Joint Statistical Publication: 2015; Brazil, Russia, India, China, South Africa / Rosstat. – М.: «Statistics of Russia», 2015. – 235 p.
8. The Global Competitiveness Report 2014–2015 / Editor Prof. Klaus Schwab, Prof. Xavier Sala-i-Martin. – Geneva: World Economic Forum, [Printed and bound in Switzerland]. – 2015. – 565 p.

9. Мировой Атлас Данных [Электронный ресурс] // Мировая и региональная статистика, национальные данные, карты и рейтинги. – Режим доступа: <http://knoema.ru/atlas>.

10. Товарна структура зовнішньої торгівлі України: Статистична інформація [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Федеральная служба государственной статистики [Электронный ресурс] // Официальный сайт. – Режим доступа: <http://www.gks.ru/>.

12. Statistics South Africa [Электронный ресурс] // Official web-site. – Режим доступа: <http://www.statssa.gov.za/>.

REFERENCES:

1. Dubrov, A.M. & Mhitarjan, V.S. & Troshin, L.I. (2000). *Mnogomernye statisticheskie metody [Multivariate statistical methods]*. Moscow: Finansy i statistika [in Russian].

2. Maljarets, L. M. (2006). *Vimirjuvannja oznak obyektiv v ekonomici: metodologija ta praktika: naukove vidannja [Measurement of features of objects in the economy: methodology and practice : scientific publication]*. Harkiv : HNEU [in Ukrainian].

3. Ponomarenko, V.S. & Maljarets, L. M. (2009). *Analiz danih u doslidzhennjah socialno-ekonomichnih sistem: monografija [Analysis of data in studies of socio-economic systems: monuscript]*. Harkiv : HNEU [in Ukrainian].

4. Michurina, O.Ju. (2014). *Prognozirovanie rezultatov integracionnyh processov na osnove imitacionnogo modelirovanija [Predicting the outcome of integration processes on the basis of simulation modeling]*. Astrahan: Vestnik Astrahanovskogo gosudarstvennogo tehničeskogo universiteta. Ser.: Ekonomika [in Russian].

5. Anisimov, A.M. & Shirov, A.A. (2013). *Problemy razrabotki scenarijev ocenki dolgosrochnyh jeffektov integracionnyh processov na*

postsovetskom prostranstve [Scripting problems assessing long-term effects of the integration processes on the post-Soviet space]. Problemy prognozirovaniya [in Russian].

6. Burganova, I.N. (2015). *Scenarii mezhhgosudarstvennoj integracii na postsovetskom prostranstve v ramkah SNG [Interstate integration scenarios in the post within the CIS].* S.-Petersburg: Izvesa Izvestija Rossijskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A.I. Gercena [in Russian].

7. *BRICS Joint Statistical Publication: 2015; Brazil, Russia, India, China, South Africa.* (2015). Rosstat, Moscow: «Statistics of Russia».

8. Schwab, K. & Sala-i-Martin, X (Eds.). (2015). *The Global Competitiveness Report 2014–2015.* Geneva: World Economic Forum.

9. *Mirovoj Atlas Danyh [World Data Atlas].* (2015). Moscow: Mirovaja i regionalnaja statistika, nacionalnye dannye, karty i rejtingi. [in Russian].

10. *Tovarna struktura zovnishnoyi torgivli Ukrayini: Statistichna informacija [Commodity structure of foreign trade of Ukraine: Statistical information].* (2015). Kiev: State. Statistics Service of Ukraine. [in Ukrainian].

11. *Federalnaja sluzhba gosudarstvennoj statistiki [Federal State Statistics Service].* (2015). Moscow. [in Russian].

12. *Statistics South Africa.* (2015). Official web-site.

БАБЕНКО В. А. РАЗВИТИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ УКРАИНЫ И СТРАН-ЧЛЕНОВ БРИКС В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

На основе проведенных исследований сформирован базис результирующих показателей, характеризующих социально-экономическое положение стран-членов региональных интеграционных процессов, для анализа проблем и перспектив развития процессов интеграции на основе теоретико-логического анализа с учетом стратегических направлений развития отечественной экономики и

мирового господарства. Вивчено інтегральні показники для країн-членів групи БРИКС і України на основі таксономічного методу, що дозволило знайти однозначні порівняльні оцінки соціально-економічного стану країн в світовому інтеграційному просторі і розробити прогнозні сценарії розвитку процесів інтеграції країн-членів інтеграційних процесів в перспективному періоді. На основі отриманого прогнозу сформувані стратегічні позиції України і країн-членів БРИКС в світовому інтеграційному просторі на три періоди прогнозування, що дозволило визначити пріоритетні сценарії розвитку інтеграційних процесів цих країн в аспекті міжнародної інтеграції.

Ключевые слова: БРИКС, глобалізація, інтеграційні процеси, міжнародні економічні відносини, прогнозування, сценарії розвитку інтеграції, стратегічне позиціонування.

BABENKO V. DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINE AND COUNTRIES-MEMBERS IS BRICS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

On the basis of this research the basis of the resulting indicators for the analysis of problems and prospects of development of integration processes on the basis of the theoretical-logical analysis, taking into account the strategic directions of development of the domestic economy and the world economy is formed. The integrated indicators for member countries of the BRICS group and Ukraine are calculated, which gave the opportunity to find comparative assessment of the socio-economic situation of countries in the global integration space, to develop predictive scenarios of development of integration processes among the member countries of the integration processes in future. Based on the forecast formed a strategic position of Ukraine and countries-members of the

BRICS in the global integration space for three of the forecast period, which allowed to identify the priority scenarios of development of the integration processes of these countries in the aspect of international integration.

Key words: BRICS, globalization, integration processes, international economic relations, forecasting, scenario development integration, strategic positioning.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2016 р.

Авторська довідка

	Українською мовою	Англійською мовою
ПІБ/ Last name, first name	Бабенко Віталіна Олексіївна	Babenko Vitalina
Науковий ступінь/ Scientific degree	д.е.н.	doctor of Economics
Вчене звання/ Scientific rank	доцент	associate professor
Посада/ Position	професор кафедри економічної теорії	professor of chair of economic theory
Установа/ Establishment	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	V. N. Karazin Kharkiv National University